

Villem Kapp Sümfoonia nr. 2 c-moll, III osa

TÖÖLEHT

2014. aasta üldlaulupeo esitasid sümfooniaorkestrid Villem Kapi 2. sümfoonia 2. osa katkendi, seekord on juubelilaulupeol kavas sama sümfoonia 3. osa.

Tegemist on skertsoga, mis muusikalises keeles tähendab nalja. Seega tuleb seda muusikat võtta naljatlevalt, mänguliselt ja lustakalt, läbi huumori. Muusikaline materjal tugineb siin tihti meie rahvamuusika intonatsioonidele ja rahvaviisi teemadele. Skertsolikuks teeb selle osa ka kontrastsus, legatoliinide vahetumine ootamatult teravate ja kelmikate repliikidega, mis on vastandatud põnevalt, siin on palju olulisi detaile erinevatelt pillirühmadelt ja kogu mõtestamine peab käima ikka läbi rahvaliku tunnetuse, huumori ja mängulisuse. Interpretatsioon peaks olema särtsakas ja hoogne, karakterne ja aktiivne ning ikka tantsuline.

Skertso on ABA vormis, kus alguse A-osas presenteeritakse teemat, B-osa on töötluslik ja erinevate teemadega. Lõpus on A-osa laiendatud kulminatsiooni ja järelmänguga.

Lugu tuleks dirigeerida 1 peale ja kahes kohas (taktid 26 ja 156), kus on taktimõõt C, juhatada 2 peale (või vajadusel kiire 4 peale). Vältida tuleks kiiremaks minemist ja hoida tempot teatud veerandnootide liikumistes (nt. taktid 23-24) ja ikka tunnetusega 1-2-3. Kindlasti pöörata tähelepanu, kus noodid on seotud ja pigem legatoliinis, kus nad on punktiga ehk terava ja aktiivse *staccato`*ga ja kus nootidel on kriipsud all ehk selline *tenuto* moodi noote venitades. Samuti jälgida, kus on rõhud peal, milliseid noote tuleks rohkem välja tuua. Tehniliselt nõuab nooditekst osavust ja keerukamad käigud pühendunult selgeks harjutamist, et tagada hea koosmäng ja täpne nooditekst nii intonatsioonis kui rütmis.

Nooditekstis on tuvastatud ka noodivigu:

- * takt 83 - tšellod ja kontrabassid, 3. löök peab olema do-bekarr (mitte do-diees)
- * takt 107 - harfil alumisel real peab olema f (e asemel)
- * takt 108 - tšellol ülemine divisi kogu takti vältel peab olema e (f asemel)
- * takt 112 - flööt I esimesed 2 nooti peavad omavahel olema pidega seotud - trompetid alates nr. 18 peab olema *senza sordino*
- * takt 206 ja 210 – see viga vaid partituuris (partiis on õigesti) - fagottidel ja III, IV metsasarvel on noodipildis duubelbemoll, kuid peaks olema ühekordne, tavaline bemoll.

Teadmiseks, et väikseid noote mängida ainult juhul, kui teil vastav pillirühm orkestris puudub. Väikeste nootide peal on märged, mis pillirühma partiid asendatakse, nt. Ob.II (2. oboe), C.A. (inglissarv), Hrn.I (1. metsasarv) vms. Laulupeol ühendorkestris peaks kõik pillirühmad esindatud olema ja seal ei pea väikseid noote mängima.

Nüüd järgemööda, mida esile tuua, millele tähelepanu pöörata jms.:

- Loo alguses tuleb saavutada balanss, et klarneti teema kostaks üle keelpillide, kes peaksid esimeses 2 taktis olema *mf* ja siis kontrastina *sub pp*, 2. ja 7. taktis tuua esile violade käik.
- Edasi jälgida ikka balanssi, et puupillid välja kostaks ja dünaamiline plaan oleks täpne.
- Nr. 1 – jällegi kontrastid, 2 takti *forte*, siis *piano* jne.
- Enne nr. 2 on vaja puupillidelt tehnilist osavust ja aktiivsust käikudes ja head koosmängu.

- Nr. 2 - tuua esile timpanid ja metsasarved ja jälgida meloodialiinis rõhkusid ja pöörata tähelepanu 1. viiuli ülemise *divisi* täpsele intonatsioonile
- Takt 32-33 – tuua esile flöödi ja klarneti humoorikad repliigid ja kogu aeg märgata dünaamiliste tugevuste vaheldumist, *piano, mf* jne.
- Taktid 43-44 – on oluline esile tuua trompetite nagu selline naerev või irvitav repliik
- Nr. 4 – liigub teema ühest pillirühmast teise ja järgida balanssi, 2. viiuli ja vioola vasaku käe *pizzicato* ja seejärel oktavihüpe poognaga nõuab tähelepanu intonatsioon.
- Taktid 55-56 – tuua esile oboe ja klarnetite kõik *fortes* vastukaaluks teemale *pianos* ja sama fraasi lõpus esile tuua vaskpillide repliike
- Nr. 5 – siin taotleda rahvalikkust ja mõnusat hoogu, taktis 76 tuua esile vaskpillide *sub. f*
- Nr. 8 – uus helistik ja vahelduv harmoonia nõuab tähelepanu nooditeksti täpsuse saavutamisel
- Nr. 9 – on keerukas partii flöödil ja seejärel pikkoloflöödil, see nõuab tõsist selgeks harjutamist ja kui tõesti kõrgemad noodid on üle jõu, siis on igaks juhuks kirjutatud ka vastav kõik oktav alla, selles lõigus võib tempot võtta ka pisut alla
- Takt 111 – keelpillid kindlasti *pianissimos*, et puupillide liinid välja kostaksid ja nr. 12 tuua jälle keelpillid esile
- Enne A-osa naasmist on rahunemine, aga mitte liiga vara, *ritenuto* võiks olla taktides 129-130
- Nr.13 – algab aeglasemalt ja 2-3 taktiga viia *accelerando* ga taas põhitemposse, oluline on taktides 133-134 saavutada keelpillidel *pppp*, ehk väga-väga vaikselt
- Seejärel järgneb analoogne materjal algusega ja nr. 18 algab liikumine kulminatsiooni, *ritenutoks* jätta 3-4 takti enne nr. 19
- Nr. 19 on intensiivne kulminatsioon, kus esile tõsta ka vask- ja löökpille ja alates nr. 20 anda pigem veel hoogu juurde, pisut isegi tempos ja kõik viia välja nr. 21 *fff*-sse, kus suur trumm annab oma ainukese, aga olulise matsu
- Järelmängus tuua esile 212. ja 214. taktis 3. löögi rõhku (aktsenti) ja *ff* ja *mf* kontrasti, humoorika punkti paneb loole kontrabassi viimane noot.

Soovin loo õppimiseks palju jõudu ja vastupidavust! See lugu on sümfooniaorkestrite kavas ainsana kaasaegsete teoste kõrval meie vanemast muusikaklassikast ja seetõttu ka väärikal kohal. Ehkki see on ilmselt tehniliselt kava keerukaim lugu, on ta samas mõistetava ja loogilise helikeele ja ülesehitusega. Villem Kapi suurepärase muusika väärrib head esitust ja kindlasti saame sellega pühendunult harjutades kenasti hakkama!

Jüri-Ruut Kangur